

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Prekonanie stigmy neúspechu v podnikaní – za politiku druhej šance – Realizácia lisabonského partnerstva pre rast a zamestnanosť“

KOM(2007) 584 v konečnom znení

(2008/C 224/05)

Európska komisia sa 5. októbra 2007 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Prekonanie stigmy neúspechu v podnikaní – za politiku druhej šance – Realizácia lisabonského partnerstva pre rast a zamestnanosť“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. mája 2008. Spravodajcom bol pán Morgan.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 445. plenárnom zasadnutí 28. a 29. mája 2008 (schôdza z 29. mája) prijal 70 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Od roku 2001 sa Európska komisia venuje negatívnym následkom neúspechu v podnikaní. Vyzdvihla predovšetkým potrebu zlepšiť postupy uplatňované v konkurznom konaní. Komisia má v tejto oblasti obmedzené právomoci, a preto sa zamerala na získavanie údajov o právnych a sociálnych dôsledkoch neúspechu v podnikaní, hľadanie a šírenie osvedčených postupov a vytváranie nástrojov na včasné varovanie, ktoré majú obmedziť stigmatizáciu neúspechu.

1.2 EHSV podporuje snahu Komisie o prekonanie stigmy spojenej s neúspechom v podnikaní. Dobré národné rámcové podmienky na podnikanie sú rozhodujúce pre plné využívanie podnikateľského potenciálu EÚ a pre vytváranie dynamických spoločností. Spoločenské uznanie úspešného podnikania je preto veľmi dôležité a malo by ísť ruka v ruke s politikou podpory druhej šance pre tých podnikateľov, ktorí neuspeli.

1.3 Komisia oprávnenne tvrdí, že tak vznik a úspech, ako aj neúspech podnikania sú súčasťou trhového hospodárstva. Správne zdôrazňuje, že spoločnosť vo všeobecnosti nedoceňuje podnikanie a nerozumie mu, a preto nevníma ťažkosti a neúspech v podnikaní ako normálny hospodársky vývoj, či ako príležitosť na nový začiatok. EÚ musí toto zmýšľanie zmeniť. Čím viac sa stigmatizuje bankrot v minulosti, o to viac sú ohrozené akékoľvek ďalšie pokusy o podnikanie. Toto riziko sa vzťahuje na všetkých zainteresovaných aktérov v podniku.

1.4 Zákony platné v Spojených štátoch amerických sa usilujú o vytvorenie rovnováhy medzi záujmami dlžníkov, veriteľov

a spoločnosti ako celku. EHSV zastáva názor, že zákony v členských štátoch by mali byť zamerané na dosiahnutie podobnej rovnováhy. Platobná neschopnosť a nesplácanie dlhov prinášajú veriteľom nesmierne ťažkosti a dovádzajú ich do druhej platobnej neschopnosti. Dať podniku šancu začať odznova odpustením dlhov môže byť veľmi nespravodlivé voči veriteľom. Právne pravidlá v oblasti platobnej neschopnosti majú vytvárať správnu rovnováhu.

1.5 Zachrániť celý podnik alebo jeho časť môže byť z hľadiska celej spoločnosti najlepším riešením. Ak je podnik potenciálne životaschopný, bude jeho prežitie prínosom pre všetky zainteresované strany. Zároveň ak odborník v oblasti platobnej neschopnosti dokáže zachrániť podnik, zamestnanci neprídu o svoje zamestnanie. Pokiaľ podnikateľ začne po krachu opäť podnikáť, vytvorí nové pracovné miesta. Vznik nových pracovných miest i zachovanie existujúcich je jednoznačne prínosom pre celú spoločnosť.

1.6 Existuje veľa príčin, ktoré môžu do viesť podnik k bankrotu, a to aj napriek najlepším úmyslom podnikateľa. V začiatkovej fáze nemusí byť možné vytvoriť životaschopný podnik. Po prekonaní tejto fázy môže budúcnosť podniku ohroziť chybný podnikový model. Na druhej strane môžu neúspech potenciálne životaschopných podnikov spôsobiť tak chyby podnikateľov, ako aj príčiny, ktoré podnikatelia nemôžu ovplyvniť. Takéto podniky, a zároveň väčšinu pracovných miest, by mohli a dokonca mali zachrániť nútení správcovia.

1.7 Je dôležité rozlišovať medzi podnikom a jeho vedením. Vedenie podniku môže zbankrotovať, zatiaľ čo nútený správca môže zachrániť podnik a jeho zamestnancov. Neúspech v podnikaní môže pre podnikateľa znamenať bankrot, ak si banka uplatní nárok na majetok, ktorým bol úver zaručený, a to aj prípade, ak podnikateľ nekonal podvodným spôsobom. Práve o týchto bezúhonných podnikateľov sa Komisia zaujíma. Ak vytvorili dobre fungujúci podnik, ale nakoniec neuspeli kvôli nedostatku skúseností alebo smole, zaslúžia si druhú šancu, pretože hospodárstvo potrebuje ich zručnosti. Iní, ktorí neuspeli kvôli svojej neschopnosti a nemajú jasnú víziu do budúcnosti, pravdepodobne nemajú hospodárstvu čo ponúknuť, aj keby dokázali získať finančnú podporu. Nie všetci zbankrotovaní podnikatelia si zaslúžia druhú šancu.

1.8 Iniciatíva Komisie pomohla spustiť reformy v celej EÚ. Mnoho členských štátov sa už inšpirovalo osvedčenými postupmi a politickými závermi zozbieranými na úrovni EÚ. Približne v jednej tretine členských štátov boli predložené plány na reformu národných právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti. Takmer polovica členských štátov však ešte len musí urobiť prvé kroky týmto smerom. Hoci Komisia má v tejto oblasti politiky obmedzenú právomoc, EHSV ju vyzýva, aby využila všetky dostupné prostriedky a povzbudila ministrov financií členských štátov k činu. Podľa názoru EHSV je vývoj v členských štátoch vo všeobecnosti neuspokojivý.

1.9 EHSV plne podporuje všetky pripomienky a návrhy v oznámení súvisiace s právnou úpravou platobnej neschopnosti. Jeho konečné hodnotenie bude samozrejme závisieť od znenia zákonov, ktoré budú nakoniec zavedené. Ide predovšetkým o oficiálne uznávanie bankrotov bezúhonných podnikateľov, krátka lehota na oddĺženie a odstránenie množstva právnych obmedzení, vylúčení a zákazov a umožnenie zrýchlených konaní. Strednodobým cieľom by mali byť konania, ktoré netrávajú dlhšie ako 12 mesiacov.

1.10 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné, aby všetky členské štáty čo najrýchlejšie dokončili revíziu svojich právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti. Popri zmenách v právnych predpisoch je veľmi dôležité, aby súdy riešili konkurzné konania bezodkladne. Tento proces musí byť dobre zorganizovaný. Navrhované zmeny sú súčasťou programu na podporu druhej šance.

1.11 Aktívna podpora ohrozených podnikov je druhou hlavnou myšlienkou oznámenia. Nie je vyslovene súčasťou programu na podporu druhej šance. Ide o program zameraný na predchádzanie bankrotom a ochranu podnikov a pracovných príležitostí. V časti 4 predloženého dokumentu je uvedených niekoľko príkladov neúspechu v podnikaní, ktorým bolo možné predísť. Z tohto hľadiska je zámerom oznámenia predísť vďaka včasnému varovaniu odvrátiteľným bankrotom, poskytovať dočasné financovanie a poradenské služby.

1.12 Program nie je veľmi praktický pre malé a stredné podniky vo všeobecnosti, pretože obsahuje iba niekoľko mecha-

nizmov, vďaka ktorým by bolo možné proaktívne rozpoznať ohrozené podniky spomedzi desiatok tisíc malých a stredných podnikov v každom členskom štáte. Členské štáty by napriek tomu mali maximálne využívať dostupné možnosti, napr. vo Francúzsku poskytujú orgány zodpovedné za výber DPH včasné varovanie podnikom v prípadoch hroziacich problémov v oblasti cash-flow. Podporné opatrenia by mali byť zamerané na predchádzanie bankrotu, odborné poradenstvo a včasnú intervenciu. Problém vzniká vtedy, ak si vedenie neuvedomuje, že jeho podnik je ohrozený. Vlády členských štátov budú musieť spolupracovať s odborníkmi na účtovníctvo a organizáciami podporujúcimi MSP na vytvorení proaktívnych opatrení, ktoré by boli primerané spôsobu fungovania MSP v jednotlivých členských štátoch.

1.13 Najdôležitejšie odporúčanie oznámenia sa týka reformy právnej úpravy v oblasti platobnej neschopnosti. Bez tohto kľúčového opatrenia sa program na podpory druhej šance nepohne ďalej.

1.14 Niektoré odporúčania nelegislatívneho charakteru uvedené v oznámení sa dajú uplatniť bez zmien v legislatíve v oblasti platobnej neschopnosti. Po zmene legislatívy je možné zrealizovať ďalšie nelegislatívne opatrenia navrhnuté v oznámení. Ak nebudú prijaté zmeny v právnych predpisoch týkajúcich sa platobnej neschopnosti, minie sa hlavný odkaz oznámenia Komisie účinkom.

1.15 EHSV sa domnieva, že každý členský štát by mal v rámci reakcie na oznámenie Komisie zahrnúť návrhy z oznámenia do svojho národného plánu v rámci Lisabonskej stratégie (usmernenie 15).

2. Úvod

2.1 Od roku 2001 sa Európska komisia venuje negatívnym následkom neúspechu v podnikaní. Vyzdvihla predovšetkým potrebu zlepšiť postupy uplatňované v konkurznom konaní. Komisia má v tejto oblasti obmedzené právomoci, a preto sa zamerala na získavanie údajov o právnych a sociálnych dôsledkoch neúspechu v podnikaní, hľadanie a šírenie osvedčených postupov a vytváranie nástrojov na včasné varovanie, ktoré majú obmedziť stigmatizáciu neúspechu.

2.2 Tieto kroky pomohli spustiť reformy v celej EÚ. Mnoho členských štátov sa už inšpirovalo osvedčenými postupmi a politickými závermi zozbieranými na úrovni EÚ. Približne v jednej tretine členských štátov boli predložené plány na reformu národných právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti. Takmer polovica členských štátov však ešte len musí urobiť prvé kroky týmto smerom. Hoci Komisia má v tejto oblasti politiky obmedzenú právomoc, EHSV ju vyzýva, aby využila všetky dostupné prostriedky a povzbudila ministrov financií členských štátov k činu. Podľa názoru EHSV je vývoj v členských štátoch vo všeobecnosti neuspokojivý.

TABUĽKA A: SÚČASNÁ SITUÁCIA V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH

Áno	Opatrenia existujú	(Áno)	Opatrenia sú plánované/ čiastočne existujú	Nie	Opatrenia neexistujú						
	Informácie/ osвета	Celková stratégia	Zverejnenie súdnych rozhodnutí v prípade neúmyselných bankrotov	Znížené obmedzenia atď.	Lepšie právne zaobchádzanie sbezúhonnými podnikateľmi, ktorí zbankrotovali	Krátka lehota na oddĺženie a/alebo na odpustenie dlhu	Zjednodušené konania	Stimulácia podpory	Podpora prepojení	Diskusia v rámci finančného odvetvia	Spolu ÁNO + (ÁNO)
Belgicko	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Áno	(Áno)	Nie	Nie	Nie	Nie	4
Bulharsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	0
Česko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	(Áno)	Nie	Nie	Nie	1
Dánsko	Nie	Nie	Nie	Áno	(Áno)	Áno	(Áno)	Nie	Nie	Nie	4
Nemecko	(Áno)	Nie	Nie	Áno	Áno	(Áno)	Nie	Nie	Nie	Nie	4
Estónsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Nie	Nie	Nie	2
Írsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	Áno	Nie	Nie	Nie	2
Grécko	Nie	Nie	Nie	Áno	(Áno)	(Áno)	Áno	Nie	Nie	Nie	4
Španielsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	Áno	Áno	Nie	Nie	Nie	3
Francúzsko	Nie	Nie	Nie	Nie	(Áno)	Nie	Áno	Nie	(Áno)	Nie	3
Taliansko	Nie	Nie	Nie	Áno	Áno	(Áno)	(Áno)	Nie	Nie	Nie	4
Cyprus	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Nie	(Áno)	(Áno)	Nie	Nie	Nie	4
Lotyšsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	(Áno)	Nie	Nie	Nie	1
Litva	Nie	Nie	Nie	Áno	(Áno)	Áno	(Áno)	Nie	Nie	Nie	4
Luxembursko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	1
Maďarsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	0
Malta	Nie	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	2
Holandsko	(Áno)	Nie	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Nie	Nie	Nie	(Áno)	4
Rakúsko	Nie	(Áno)	Nie	(Áno)	(Áno)	(Áno)	Áno	(Áno)	(Áno)	Nie	7

	Informácie/ osвета	Celková stratégia	Zverejnenie súdnych rozhodnutí v prípade neúmyselných bankrotov	Znížené obmedzenia atď.	Lepšie právne zaobchádzanie sbežuhonnými podnikateľmi, ktorí zbankrotovali	Krátka lehota na oddĺženie a/alebo na odpustenie dlhu	Zjednodušené konania	Stimulácia podpory	Podpora prepojení	Diskusia vránci finančného odvetvia	Spolu ÁNO + (ÁNO)
Poľsko	Nie	Nie	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Áno	Nie	Nie	Nie	3
Portugalsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	0
Rumunsko	Nie	Nie	Nie	(Áno)	(Áno)	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	3
Slovinsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	(Áno)	Nie	Nie	Nie	Nie	1
Slovensko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	0
Fínsko	Nie	Nie	Nie	Áno	Nie	(Áno)	Áno	Áno	Nie	Nie	4
Švédsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	(Áno)	Áno	Nie	Nie	Nie	3
UK	Nie	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Nie	Nie	Nie	5
Spolu ÁNO+(ÁNO)	2	1	3	12	15	17	17	3	2	1	
USA	Nie	Nie	Nie	Áno	(Áno)	Áno	Áno	Nie	Nie	Nie	4

2.3 Tabuľka A pochádza z oznámenia. Stĺpce 4 až 6 sa týkajú reformy zákonov o platobnej neschopnosti. Je zjavné, že členské štáty sa aktívne zaoberajú tvorbou legislatívy, zatiaľ čo len vo veľmi málo krajinách sa pozmenené a doplnené zákony uplatňujú. Ak by sa súčty pod stĺpcami vzťahovali na zákony v platnosti, ich stav by nebol 12 – 15 – 17 – 17 ale skôr 6 – 6 – 5 – 10. Za 27 členských štátov je to slabý výsledok. Pomalé prijímanie opatrení, resp. nečinnosť poškodzuje podnikateľskú činnosť v členských štátoch. Kým sa neuskutočnia nevyhnutné zmeny, možnosť úpadku bude pre podniky významnou prekážkou.

2.4 V tabuľke ďalej vidíme, že stĺpce vpravo a vľavo od stĺpcov týkajúcich sa legislatívy sú viac-menej prázdne. Do určitej miery je to prekvapujúce, pretože aj keď sa právne predpisy týkajúce sa platobnej neschopnosti vo väčšine členských štátov nezmenili, napriek tomu mohli byť prijaté opatrenia nelegislatívneho charakteru.

2.5 EHSV požiadal Komisiu, aby na porovnanie poskytla údaje zo Spojených štátov amerických pre jednotlivé kategórie

uvedené v tabuľke. Bližšie objasnenie údajov uvedených v tabuľke pre USA je nasledovné:

— Znížené obmedzenia – Áno: z obmedzení, ktoré sa v EÚ bežne vyskytujú, sa v USA žiadne neuplatňujú (napr. zabránenie podnikateľovi, ktorý v minulosti skrachoval, aby sa stal riaditeľom spoločnosti alebo členom správnej rady a ustanovenie určitej maximálnej výšky úveru, ktorý môže získať). Sekcia 525 amerického zákona o konkurznom konaní stanovuje, že jednotlivец nesmie byť diskriminovaný výhradne na základe skutočnosti, že bol alebo je v konkurznom konaní.

— Lepšie právne zaobchádzanie – Áno: podobne ako v niektorých krajinách EÚ oddĺženie nie je povolené v prípade neplnenia povinností, podvodného konania, atď. Žiadne iné možnosti „lepšieho zaobchádzania“ neexistujú.

— Krátka lehota na oddĺženie – Áno: dĺžka trvania konkurzného konania pred oddĺžením nie je určená.

— Zjednodušené konania – Áno: najčastejším typom konkurzného konania, ktorý využívajú jednotlivci, je konanie podľa kapitoly 7 o likvidácii alebo úpadku. Konanie trvá vo všeobecnosti 3 až 4 mesiace. Aby sa zabránilo viacnásobným návrhom na vyhlásenie konkurzu, kapitolu 7 nesmie použiť jednotlivec, ktorú ju už využil v predchádzajúcich 6 rokoch.

2.6 Americký zákon ukazuje úplne odlišné zmýšľanie ako vo väčšine, ak nie všetkých, členských štátoch. Právne stanovisko väčšiny členských štátov v súčasnosti naznačuje, že táto problematika je hlboko nepochopená. Množstvo času, ktoré je potrebné na zmenu právnych pravidiel v oblasti platobnej neschopnosti, ukazuje, že EÚ to – ľudovo povedané – proste „nedošlo“. Zmena zmýšľania urýchli zavádzanie nových právnych predpisov. Bez takejto zmeny sa ďalej nepohne ani prijímanie opatrení nelegislatívneho charakteru.

2.7 V 19. storočí bola stigma spojená s úpadkom taká veľká, že dohnala neúspešných podnikateľov k samovražde. Zatiaľ čo je v 21. storočí menej samovrážd, stigmatizácia pretrváva. Občania EÚ by mali v podnikateľovi vidieť niekoho, kto robí niečo veľmi užitočné, aj keď neuspeje. Niektorým neúspechom sa nedá predísť. O čosi menej ako tri štvrtiny (73,0 %) z 931 435 podnikov, ktoré boli v roku 1998 založené v hospodárstvach Španielska, Fínska, Talianska, Luxemburska, Švédska a Spojeného kráľovstva sa udržali viac ako dva roky. Menej ako polovica (49,1 %) z tejto skupiny podnikov vydržala 5 rokov, teda do roku 2003.

2.8 Komisia oprávnene tvrdí, že tak vznik a úspech, ako aj neúspech podnikania sú súčasťou trhového hospodárstva. Správne zdôrazňuje, že spoločnosť vo všeobecnosti nedoceňuje podnikanie a nerozumie mu, a preto nevníma ťažkosti a neúspech v podnikaní ako normálny hospodársky vývoj, resp. ako príležitosť na nový začiatok. EÚ musí toto zmýšľanie zmeniť. Čím viac sa stigmatizuje bankrot v minulosti, o to viac sú ohrozené akékoľvek ďalšie pokusy o podnikanie. Toto riziko sa vzťahuje na všetkých zainteresovaných aktérov v podniku.

2.9 Zákony platné v Spojených štátoch amerických sa usilujú o vytvorenie rovnováhy medzi záujmami dlžníkov, veriteľov a spoločnosti ako celku. EHSV zastáva názor, že zákony v členských štátoch by mali byť zamerané na dosiahnutie podobnej rovnováhy. Ako sa ďalej uvádza v časti 4 tohto dokumentu, platobná neschopnosť a nesplácanie dlhov prinášajú veriteľom nesmierne ťažkosti a dovádzajú ich do druhej platobnej neschopnosti. Dať podniku šancu začať odznova odpustením dlhov môže byť veľmi nespravodlivé voči veriteľom. Právne pravidlá v oblasti platobnej neschopnosti majú vytvoriť správnu rovnováhu.

2.10 Zachrániť celý podnik, alebo jeho časť, môže byť z hľadiska celej spoločnosti najlepším riešením. Ak je podnik

potenciálne životaschopný, bude jeho prežitie prínosom pre všetky zainteresované strany.

2.11 Záujmy zamestnancov sú chránené viacerými spôsobmi. Členské štáty implementovali smernicu o platobnej neschopnosti, ktorá ustanovuje platby zamestnancom v prípade platobnej neschopnosti. Ak odborník v oblasti platobnej neschopnosti môže zachrániť podnik, zamestnanci neprídu o svoje zamestnanie. Pokiaľ podnikateľ po krachu opäť začne podnikáť, vytvorí nové pracovné miesta. Vznik nových pracovných miest i zachovanie existujúcich je jednoznačne prínosom pre celú spoločnosť.

3. Zhrnutie oznámenia Európskej komisie

3.1 Dobré meno na verejnosti, vzdelávanie a médiá

3.1.1 Prvým krokom k vyrovnaní sa s negatívnymi následkami neúspechu v podnikaní je verejne o ňom diskutovať. V EÚ široká verejnosť často vníma bankrot ako kriminálnu záležitosť bez ohľadu na to, čo ho zapríčinilo. Mediá by mali zohrať pozitívnu úlohu pri odstraňovaní tohto nesprávneho chápania. Odporúčania, ktoré možno využiť:

- (a) Výhody nového začiatku by sa mali vyzdvihnúť v informačných kampaniach a vzdelávacích programoch a malo by sa ukázať, že urobiť niekoľko pokusov ide ruka v ruke s normálnym procesom učenia, skúmania a objavovania.
- (b) Mediá môžu hrať úlohu pri rozlišovaní bankrotu a podvodu a pri šírení informácií o výhodách obnoveného podnikania, a tým vylepšovať na verejnosti dobré meno tých, ktorí znovu začali podnikáť, a zdôrazňovať hodnotu ich skúsenosti.
- (c) Ďalšia diskusia o týchto otázkach so všetkými zainteresovanými subjektmi by mala pomôcť ukázať mnohé stránky stigmy obklopujúcej neúspech v podnikaní.

3.2 Úloha právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti

3.2.1 Z právneho hľadiska môže byť opätovný začiatok po bankrote náročný. V mnohých krajinách sa v konkurznom práve zaobchádza so všetkými rovnako bez ohľadu na to, či bol bankrot podvodom alebo bol zapríčinený nezodpovednosťou podnikateľa alebo či neúspech nezavinila žiadna zrejma chyba vlastníka alebo manažéra, t. j. že postupoval čestne a podľa pravidiel.

3.2.2 Početné pravidlá ukladajú subjektom v konkurze obmedzenia, zákazy a vylúčenia len na základe existencie vyhláseného konkurzného konania. Automatickosť tohto prístupu vôbec

neberie do úvahy riziká, ktoré k podnikaniu neodmysliteľne patria, a navodzuje dojem, že človek, ktorý zbankrotoval, si už nezaslúži dôveru spoločnosti. V základných princípoch právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti je v EÚ potrebný radikálny posun. Hlavné pripomienky sú nasledovné:

- (a) Je veľmi dôležité vytvoriť správny rámec, ktorý pripúšťa podnikateľovi možnosť neuspieť a začať znovu, pričom zároveň vhodným spôsobom chráni záujmy všetkých strán. V konkurznom práve by sa malo jasne rozlišovať medzi osobami, ktoré zbankrotovali neúmyselne a tými, ktorých bankrot bol podvodom.
- (b) Podnikatelia, ktorí nezbankrotovali vlastnou vinou, by mali mať nárok na formálne súdne rozhodnutie, ktoré ich vyhlási za bezúhonných a ospravedlniteľných. Takéto rozhodnutie by malo byť verejne prístupné.
- (c) Právne predpisy o platobnej neschopnosti by mali po splnení určitých kritérií umožniť skoré oddĺženie zostávajúcich dlhov.
- (d) Počet právnych obmedzení, vylúčení alebo zákazov by sa mal obmedziť.
- (e) Súdne konania by sa mali zjednodušiť a urýchliť, čím by sa mohla maximálne využiť hodnota konkurznej podstaty pred prerozdelením majetku. Konanie by obyčajne malo trvať maximálne jeden rok.

3.3 Aktívna podpora ohrozených podnikov

3.3.1 Stigma neúspechu v podnikaní je jedným z dôvodov, prečo mnohé malé a stredné podniky, ktoré majú finančné ťažkosti, skrývajú svoje problémy, až kým nie je príliš neskoro. Na zabránenie bankrotu je rozhodujúca včasná reakcia a v mnohých prípadoch je záchrana výhodnejšia ako likvidácia. Hlavné ponaučenia sú:

- (a) Počet prípadov platobnej neschopnosti nemožno znížiť na nulu, ale skorá podpora životaschopným podnikom pomôže udržať platobnú neschopnosť na minime. Podporné opatrenia by mali byť zamerané na predchádzanie bankrotu, odborné poradenstvo a včasnú intervenciu.
- (b) Je potrebné venovať pozornosť dostupnosti podpory, pretože ohrozené podniky si drahé poradenstvo nemôžu dovoliť.
- (c) Mali by sa naplno využívať príležitosti na vytváranie sietí, ktoré poskytuje EÚ a európske obchodné organizácie.
- (d) Právne predpisy týkajúce sa platobnej neschopnosti by mali skôr poskytovať možnosť reštrukturalizácie a záchranu ako sa zameriavať len na likvidáciu.

3.4 Aktívna podpora podnikateľov, ktorí po bankrote začínajú odznova

3.4.1 Hlavným obmedzeniam, s ktorými sa podnikatelia zakladajúci svoj druhý podnik stretávajú, t. j. zdrojom, zručnosťami a psychickej podpore, sa nevenuje dostatočná verejná podpora. Novým začiatkom vo všeobecnosti bráni nedostatok zdrojov, najmä finančných prostriedkov, potrebných na založenie nového podniku. Odporúčania, ktoré možno využiť:

- (a) Príslušné orgány by mali znovu začínajúcim podnikateľom umožniť získať dostatočné finančné prostriedky, a to odstránením prekážok, ktoré im bránia využívať systémy verejnej finančnej podpory.
- (b) Banky a finančné inštitúcie by mali prehodnotiť svoj veľmi opatrný postoj voči znovu začínajúcim podnikateľom, ktorý je často založený na negatívnych úverových hodnoteniach. Komisia plánuje zaradiť tento bod do programu rokovania za okrúhlym stolom s bankármi a malými a strednými podnikmi.
- (c) Krajiny EÚ by mali zabezpečiť, aby sa mená bezúhonných podnikateľov, ktorí zbankrotovali, neobjavovali na zoznamoch obmedzujúcich prístup k pôžičkám v bankovom odvetví.
- (d) Verejní obstarávatelia by si mali uvedomiť, že smernice o verejnom obstarávaní nedovoľujú znevýhodňovanie bezúhonných podnikateľov, ktorí v minulosti zbankrotovali.
- (e) Podnikatelia, ktorí začínajú odznova, by mali mať k dispozícii primeranú psychologickú a technickú podporu a špecifickú odbornú prípravu a poradenstvo.
- (f) Príslušné orgány by mali vyjsť v ústrety potenciálnym podnikateľom, ktorí začínajú odznova, a podporovať spojenia medzi nimi a ich zákazníkmi, obchodnými partnermi a investormi.

3.5 Vcelku možno povedať, že dobré národné rámcové podmienky na podnikanie majú rozhodujúci význam pre plné využívanie podnikateľského potenciálu EÚ a pre vytváranie dynamických spoločností. Spoločenské uznanie úspešného podnikania je preto veľmi dôležité a malo by ísť ruka v ruku s politikou podpory druhej šance pre tých podnikateľov, ktorí neuspeli.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV podporuje snahu Komisie o prekonanie stigmy spojenej s neúspechom v podnikaní. Komisia oprávnenne tvrdí, že tak vznik a úspech, ako aj neúspech podnikania sú súčasťou trhového hospodárstva. Správne zdôrazňuje, že spoločnosť vo všeobecnosti nedoceňuje a nerozumie podnikaniu, a preto nevníma ťažkosti a neúspech v podnikaní ako normálny hospodársky vývoj, resp. ako príležitosť na nový začiatok.

4.2 Hoci EHSV zastáva názor, že väčšina usmernení uvedených v oznámení je nevyhnutných, časť z nich sa nezdá byť veľmi presvedčivá. Výhrady výboru sú zdôraznené v bodoch 4 a 5 tohto stanoviska.

4.3 Účelom a cieľom podnikateľskej činnosti je vytvoriť podnikateľskú jednotku, ktorá prináša zisk a je dostatočne pružná. Podnikatelia prinášajú inovácie s cieľom uspokojiť potreby zákazníkov, ktorých potreby sú buď neuspokojené, alebo nie sú uspokojované najúčinnejším možným spôsobom.

4.4 Podnikateľ môže rozpoznať obchodnú príležitosť. Napríklad, podnikateľ z Londýna videl príležitosť v oblasti dovozu a vývozu medzi Spojeným kráľovstvom a Indiou, ktorá by uspokojovala potreby v oboch krajinách. Zaplnil tak medzeru na trhu. Iní podnikatelia zaplňajú medzery na trhu napríklad tak, že otvárajú reštaurácie alebo kaderníctva zamerané na skupiny obyvateľstva, ktorých potreby nie sú dostatočne uspokojované.

4.5 Amazon je najlepším príkladom uspokojenia potreby čo najefektívnejším spôsobom. Kníhkupectvá prežijú vďaka tým, ktorí radi listujú v knihách a majú a to čas. Amazon uspokojuje potreby inej časti záujemcov o knihy.

4.6 Niektorí podnikatelia začnú podnikáť, aby tak využili vývoj vo vede a technológii. Niektoré podniky sa vyvinú z vedľajších aktivít univerzít, výskumných ústavov alebo vedeckých spoločností, od ktorých sa po určitom čase odlúčia a osamostatnia sa. Štyria profesori z Londýnskej univerzity založili spoločnosť, ktorá s využitím licencovaného softvéru poskytuje obrazovú analýzu umožňujúcu zlepšenie spôsobov merania liečebného účinku liečiv vo fáze vývoja. Srdcom tohto podnikania je softvér, ktorý je duševným vlastníctvom. Jeden z týchto profesorov bol vymenovaný za riaditeľa a momentálne si kladie otázku či je podnikateľom alebo nie.

4.7 Ak má podnikateľ uspieť, potrebuje predovšetkým tri veci. V prvom rade, musí mať potrebné znalosti a skúsenosti, aby dokázal správne zhodnotiť trhové príležitosti, a know-how na to, aby zrealizoval podnikateľský zámer, či už ide o novú reštauráciu, internetovú cestovnú kanceláriu alebo prelomovú vedeckú aplikáciu. Prvým krokom v každom podnikaní je uskuotočnenie zámeru. Znamená to vytvoriť taký výrobok alebo službu, za ktorý sú zákazníci ochotní zaplatiť cenu potrebnú na pokrytie nákladov a vytvorenie zisku. Mnoho nádejných podnikateľov stroskotá na tomto bode. Niektorí sa dokážu poučiť zo svojich chýb a začať odznova. Iní sa nepoučia nikdy.

4.8 Druhou nevyhnutnou požiadavkou sú finančné prostriedky. Niektoré začínajúce podniky sú dostatočne príťažlivé na to, aby už na začiatku prilákali poskytovateľov rizikového kapitálu. Väčšina poskytovateľov rizikového kapitálu nezačne s podnikateľom spolupracovať skôr, ako on uskutoční svoj zámer. Program EIB pre oblasť rizikového kapitálu je už známy, no opäť bude jeho kapacita obmedzená. Finančné prostriedky sú zvyčajne poskytované v tranžiach alebo kolách. Ak finančné prostriedky poskytnuté v prvej fáze prinesú dobré

výsledky, je oveľa jednoduchšie získať ďalšie finančné prostriedky.

4.9 V začiatkovej fáze pochádzajú finančné prostriedky najčastejšie od príbuzných a priateľov. Bankové úvery sú síce dostupné, ale banky požadujú zabezpečenie. Ak podnik nemá aktíva, banky použijú ako záruku majetok podnikateľa. Ručenie osobným majetkom podnikateľa, príbuzných a priateľov odrádza. Podobné záruky budú zvyčajne potrebné v priebehu celej začiatkovej fázy podnikania, pretože kým sa súkromné podniky netransformujú na akciové spoločnosti, musia sa spoliehať na podporu zo strany bánk. Ak banka siahne na majetok, ktorým bol úver zaručený, môže podnikateľ prísť o svoj domov. Za takýchto okolností môžu záväzky voči daňovému úradu a sociálnej poisťovni situáciu ešte zhoršiť.

4.10 V stanovisku na tému „Daňové stimuly v prospech výskumu a vývoja“⁽¹⁾ výbor povzbudil členské štáty k tomu, aby udeľovali daňové úľavy fyzickým osobám, ktoré investujú do začínajúcich podnikov. Takéto daňové stimuly by podnikateľom jednoznačne uľahčili získavanie kapitálu pre ich nové podnikanie.

4.11 Po dovŕšení začiatkovej fázy závisí úspech podnikania od jeho tretieho nenahraditeľného prvku: životaschopného podnikateľského modelu. Je kľúčom k rastu podniku. Model je založený na niekoľkých pomeroch, v ktorých sú zhrnuté základné prvky podnikania. Ak od objemu predaja odpočítame variabilné náklady, získame príspevkovú maržu. Z nej po odrátaní fixných nákladov vyrátame zisk pred zdanením, z ktorého sa splácajú bankové úvery. V prípade, že podnikový model nefunguje podľa očakávaní, alebo ak vedenie podniku nemá dostatočné schopnosti alebo skúsenosti na riadenie predaja, resp. na dosiahnutie úspechu, pravdepodobne to povedie k bankrotu tých, ktorí poskytli záruku na bankový úver. Z takéhoto bankrotu treba jednoznačne vyvodiť ponaučenie. Ak podnikateľ pochopil podstatu podnikového modelu, existuje možnosť začať odznova.

4.12 Podnikové modely, ktoré už preukázali svoju úspešnosť, sú neustále ohrozované zmenami zamestnancov, zákazníkov, trhov, technológií a konkurentov. Zmeny, najmä v podnikaní v oblasti technológií, podrobujú podnikateľov skúškam aj ďalej po úspešnom založení podniku. Podnikatelia, ktorí neprejdú úspešne skúškou zmeny, sa môžu z tejto skúsenosti poučiť. Iní, predovšetkým druhá a tretia generácia majiteľov, sa možno nepoučia.

4.13 Pri uskutočňovaní podnikového modelu je rozhodujúca úloha podnikateľa a jeho tímu. Predovšetkým znalosti v oblasti finančného manažmentu sú nevyhnutné. Dobrý podnik sa môže stať príliš úspešným a preinvestovať do takej miery, že nebude schopný platiť svoje účty. Podnik sa tak môže ocitnúť pod správou veriteľov. Takéto podniky majú všetky predpoklady na úspešný nový začiatok.

(1) Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008.

4.14 Ďalšiu finančnú pascu predstavuje situácia, keď dôležitý odberateľ nesplati svoje záväzky, čím privedie podnikateľa do druhej platobnej neschopnosti, a banka bude chcieť uzavrieť úver uplatnením nároku na majetok v záruke. Štatistiky Komisie ukazujú, že jeden zo štyroch prípadov platobnej neschopnosti je zapríčinený oneskoreným splatením záväzkov. Aj v takomto prípade môže znovu založený podnik prežiť. Komisia a vlády členských štátov si uvedomujú zraniteľnosť malých a mladých podnikov. Uvedenou problematikou sa zaoberá smernica o boji proti oneskoreným platbám a pripravovaná právna úprava problematiky malých podnikov sa k nej znovu vráti.

4.15 Niektoré podniky nezbankrotujú z vlastnej viny. Dôvodom ich neúspechu môžu byť nepredvídané okolnosti, ako napríklad hospodársky otras, ktorý nasledoval po teroristických útokoch z 11. septembra 2001, alebo extrémne poveternostné podmienky. Pri určitej dávke prezieravosti sa dopad dal zmierniť prostredníctvom poistenia. Preto vyzývame organizácie, ktoré podporujú malé podniky, aby oboznámili podnikateľov s výhodami nástrojov obozretného podnikania.

4.16 Existuje skrátka mnoho príčin, ktoré môžu do viesť podnik k bankrotu, a to aj napriek najlepším úmyslom podnikateľa. V začiatkovej fáze nemusí byť možné vytvoriť životaschopný podnik. Po prekonaní tejto fázy môže budúcnosť podniku ohroziť chybný podnikový model. Na druhej strane môžu neúspech potenciálne životaschopných podnikov spôsobiť rovnako tak chyby podnikateľov, ako aj príčiny, ktoré podnikatelia nemôžu ovplyvniť. Takéto podniky, a zároveň väčšinu pracovných miest, by mohli a dokonca mali zachrániť nútení správcovia.

4.17 Je dôležité rozlišovať medzi podnikom jeho vedením. Vedenie podniku môže zbankrotovať, zatiaľ čo nútený správca môže zachrániť podnik a jeho zamestnancov. Neúspech v podnikaní môže pre podnikateľa znamenať bankrot, ak si banka uplatní nárok na majetok, ktorým bol úver zaručený, a to aj prípade, ak podnikateľ nekonal podvodným spôsobom. Práve o týchto bezúhonných podnikateľov sa Komisia zaujíma. Iní, ktorí neuspávajú kvôli svojej neschopnosti a nemajú jasnú víziu do budúcnosti, pravdepodobne nemajú hospodárstvu čo ponúknuť, aj keby dokázali získať finančnú podporu. Nie všetci zbankrotovaní podnikatelia si zaslúžia druhú šancu.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Dobré meno na verejnosti, vzdelávanie a médiá

5.1.1 Najsilnejší odkaz, aký vlády členských štátov môžu dať verejnosti, vyplynie zo zmien v právnych predpisoch týkajúcich sa platobnej neschopnosti. Ak bude zákon jednoznačne podporovať druhú šancu pre podnikateľov, odrazí sa to aj v médiách.

5.1.2 Vlády môžu spojiť svoje sily s organizáciami a inštitúciami, ktoré úzko spolupracujú s podnikateľským odvetvím. Najzaujímavejšou skupinou sú predstavitelia účtovníckej profesie, no organizácie zastupujúce MSP a SZČO môžu takisto zohrať dôležitú úlohu.

5.1.3 Oznámenie uvádza myšlienku udeľovania ocenenia podnikateľom, ktorí začali odznova a uspeli. Ak by spomenuté organizácie prijali takéto opatrenia, pozitívna reakcia zo strany médií by na seba nenechala čakať.

5.2 Úloha právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti

5.2.1 EHSV plne podporuje všetky pripomienky a návrhy v oznámení súvisiace s právnou úpravou platobnej neschopnosti. Jeho konečné hodnotenie bude samozrejme závisieť od znenia zákonov, ktoré budú potom zavedené. Body, ktoré by mali byť zahrnuté v znení týchto zákonov sú uvedené v časti 3.2 a ide predovšetkým o oficiálne uznanie bankrotov bezúhonných podnikateľov, krátku lehotu na oddĺženie a odstránenie množstva právnych obmedzení, vylúčení a zákazov a umožnenie zrýchlených konaní. Strednodobým cieľom by mali byť konania v lehote menej ako 12 mesiacov.

5.2.2 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné, aby všetky členské štáty čo najrýchlejšie dokončili revíziu svojich právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti. Popri zmenách v právnych predpisoch je veľmi dôležité, aby súdy riešili konkurzné konania bezodkladne. Tento proces musí byť dobre zorganizovaný. Navrhované zmeny sú súčasťou programu na podporu druhej šance.

5.3 Aktívna podpora ohrozených podnikov

5.3.1 Aktívna podpora ohrozených podnikov je druhou hlavnou myšlienkou oznámenia. Nie je vyslovene súčasťou programu pre podnikateľov, ktorí začínajú odznova. Ide o program zameraný na predchádzanie bankrotom a ochranu podnikov a pracovných príležitostí. Z tohto hľadiska je zámerom oznámenia predísť vďaka včasnému varovaniu odvráteným bankrotom a poskytovať dočasné financovanie a služby poradcov.

5.3.2 Jediným nedostatkom tohto programu je, že nie je veľmi praktický pre malé a stredné podniky vo všeobecnosti, pretože obsahuje iba niekoľko mechanizmov, vďaka ktorým by bolo možné proaktívne rozpoznať ohrozené podniky spomedzi desiatok tisíc malých a stredných podnikov v každom členskom štáte. Členské štáty by napriek tomu mali maximálne využívať dostupné možnosti, napr. vo Francúzsku poskytujú orgány zodpovedné za výber DPH včasné varovanie podnikom v prípadoch hroziacich problémov v oblasti cash-flow. Podporné opatrenia by mali byť zamerané na predchádzanie bankrotu, odborné poradenstvo a včasnú intervenciu. Problém vzniká vtedy, ak si vedenie neuvedomuje, že jeho podnik je ohrozený. Vlády členských štátov budú musieť spolupracovať s predstaviteľmi účtovníckej profesie a podpornými organizáciami MSP na vytvorení proaktívnych opatrení, ktoré by boli primerané spôsobu fungovania MSP v jednotlivých členských štátoch.

5.3.3 EHSV nepodceňuje ťažkosti spojené s poskytovaním takejto podpory. Ovplynňovanie trhových síl zo stany vlády môže byť nebezpečné a môže oslabiť fungovanie trhu.

5.3.4 V akciových spoločnostiach existuje dvojitá povinnosť: včas sa musia predkladať účtovné výkazy a audítori potvrdzujú spolu s vedením podniku dobrý stav podniku, t. j. že podnik dokáže splácať svoje záväzky. Ak by sa takáto disciplína, najmä čo sa týka včasného predkladania účtovných výkazov, presadila pri všetkých právnych formách podnikov, pomohlo by to zlepšiť systém včasného varovania.

5.3.5 EHSV víta zameranie na ohrozené podniky, pretože prináša vyhliadky na ochranu pracovných miest a na nadväznosť v zamestnanosti.

5.4 Aktívna podpora podnikateľov, ktorí po bankrote začínajú odznova

5.4.1 Dvanásť až sedemnásť členských štátov pozmenilo, alebo práve mení, svoje právne predpisy týkajúce sa platobnej neschopnosti, avšak čo sa týka odporúčaní Komisie v oblasti aktívnej podpory podnikateľov, ktorí začínajú odznova, nebadáť zo strany členských štátov žiadnu aktivitu.

5.4.2 Dôvodom uvedenej nečinnosti je, že určité návrhy je opäť možné považovať za protichodné s trhovými silami. Platí

to predovšetkým pre návrhy, podľa ktorých by banky mali byť menej obozretné a príslušné orgány by mali vytvárať siete na podporu podnikateľov, ktorí začínajú odznova.

5.4.3 Návrhy, ktoré patria do právomoci členských štátov (verejná finančná podpora, prístup bezúhonných zbankrotovaných podnikateľov k úverom a verejné obstarávanie), by mohli byť zrealizované bez väčších problémov ešte pred zmenou právnych predpisov v oblasti platobnej neschopnosti.

5.4.4 Rovnako tak by mohli poskytovatelia odbornej prípravy pre podnikateľov ponúkať prípravu pre tých, ktorí začínajú odznova, ak bude o to záujem.

5.5 Ďalšie návrhy Komisie

5.5.1 EHSV s potešením podporuje plán Komisie vytvoriť internetovú stránku, zameranú na politiku druhej šance (<http://ec.europa.eu/sme2chance>). Táto stránka pomôže najmä organizáciám, ktoré podporujú iniciatívy zamerané na politiku podpory druhej šance v jednotlivých členských štátoch.

5.5.2 Hlavnou témou podujatia Komisie zameraného na MSP, ktoré sa uskutoční na jar roka 2009, bude nový začiatok a ďalšie otázky súvisiace s druhou šancou. EHSV očakáva, že uvedená iniciatíva povzbudí nelegislatívne opatrenia v rámci programu podpory druhej šance.

V Bruseli 29. mája 2008

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS